

Колись давно ЖИВ собі чоловік на ім'я Джек *Гілберт*, який - на жаль - не мій родич.

Джек Гілберт був *прекрасним* поетом, але якщо ви ніколи про нього не чули - не переймайтеся. Це не ваша провина. Його ніколи не цікавила слава. Але я знала про нього й палко його любила на поважній відстані, тож дозвольте мені тепер розповісти вам про нього.

Джек Гілберт народився у Піттсбурзі 1925 року й виростає посеред міського диму, шуму й промисловості. Замолоду він працював на фабриках і сталеливарнях, але ще 8 юному віці відчув покликання до писання поезії. І, ні на мить не вагаючись, відповів на нього. Він став поетом так, як інші стають „енцями”: поезія була для нього релігійною практикою, актом любові, ціложиттєвою обітницею шукати благодаті й виходу за межі. Мені здається, що це чудовий спосіб стати поетом. Або, зрештою, стати будь-ким - прийняти до твоєї серця той покликання, що наповнює тебе життям.

Джек міг би прославитися, але його це не цікавило. Він мав талант і харизму, однак слава була йому байдужа. Перша збірка його поезії, опублікована 1962 року, здобула престижну нагороду «Єльські молоді поети» й була номінована на Пулітцерівську премію. Ба більше: він здобув прихильність не лише критиків, а й читачів - а це нелегкий подвиг для поета в сучасному світі. У ньому було щось таке, що приваблювало людей і не відпускало. Джек був вродливий, пристрасний, сексуальний,

неперевернено тримався на сцені. Магніт для жінок та ідол для чоловіків. Його фотографували для журналу „Вог» - розкішні, романтичні світлини. Люди втрачали через нього голю. Він міг бути рок-зіркою.

Натомість він зник. Не хотіє, щоб надмірна метушня його відсоликала. Через багато років Джек визнав, що згудився тоді через славу - не тому, що вона була аморальна чи розтлінна, а просто з тієї причини, що кожного дня відбувалося те саме. А йому хотілося чогось більшого наповненого, більшого своєрідного, більшого різноманітного. Тому він і пішов. Перебрався до Європи і меккав там двадцять років. Трохи в Італії, трохи в Данії, а найдовше - ехатині пастуха на вершині гори у Греції. Там він розмірковував над вічними таємницями, слухав за тим, як змінюється світло, і на самоті писав вірші. Він закохувався, долав перешкоди, здобував перемоги. Був щасливий. Якось перебивався, заробляв на хліб то так, то інак. Багато не потребував. Він дозволив, щоб його ім'я забули.

За два десятиліття років Джек Гілберт виринув на поверхню й опублікував ще одну збірку поезій. І літературний світ знову в нього закохався. Він міг стати знаменитим. Та знову зник - цього разу на десятиліття. То був його звичний ритм: самота, публікація чогось грандіозного, знову самота. Він був схожий на рідкісну орхідею, яка цвіте раз на багато років. Джек зовсім не дбав про свою популярність. (В одному з небагатьох інтерв'ю, що їх Гілберт дав за своє життя, поета запитали, як, на його думку, відірваність від видавничого світу вплинула на його кар'єру. Той засміявся і відповів: «Напевно, фатально,>»).

Я почула про Джека Гілберта тільки тому, що вже у літньому віці він повернувся до Америки і - з причин, про які я ніколи не дізнаюся, - почав виголошувати на кафедрі письменницької

майстерності в університеті Теннессі, що в Ноксвіллі. Наступного - 2005 - року, сталося так, що я почала викладати там же. (В університеті науку кафедру жартома прозвали «кафедрою Гілбертів»). У своєму офісі - який колись належав Джекові Гілберту - я знайшла його книжки. Здавалося, що кімната була ще тепла від його присутності. Я читала його вірші й була вражена їхньою величчю, тим, як сильно його письмо нагадувало мені Вітмена. («Мусимо зважитися на задоволення, - писав він. - Мусимо мати впевненість, щоб прийняти радість у безжалісному горнілі цього світу»).

Ми з ним мали однакове прізвище, працювали на тій же посаді й у тому ж офісі, навчали тих же студентів, і ось тепер я закохалася в його слова; цілком природно, він мене страшенно зацікавив. Я почала розпитувати всіх довкола: хто такий Джек Гілберт?

Студенти розповіли мені, що зрештою не зустрічали більшого дивака. Він немовби не від світу цього, казали вони. Живе у стані безперервного зачудування і закликає жити так само. За їхніми словами, він не особливо навчив їх писати поезію, - а чому? - через задоволення. Через упевненість у радість. Він сказав їм, що вони мають намагатися жити творчо, аби опиратися безжалісному існуванню цього світу.

Та найпакіше він закликав своїх студентів бути сміливими. Якщо вони не будуть сміливі, наголошував Джек, вони ніколи не досягнуть усієї височини своїх здібностей. Якщо вони не будуть сміливі, то ніколи не пізнають світ так глибоко, як той прагне, щоби його пізнали. Якщо вони не будуть сміливими, їхні життя залишаться дріб'язковими - геть не такими, якими їм хотілось би їх бачити.

Сама я так ніколи й не познайомилася з Гілбертом, а тепер це вже неможливо - 2012 року його не стало. Можливо,

я б могла поставити собі мету: розшукати його й побачитися з ним, поки він був живий, але мені ніколи не хотілося цього по-справжньому. (Досвід навчив мене бути обачною, коли йдеться про особисте знайомство з моїми героями: можна жахливо розчаруватися). Хай там як, а мені дуже подобалося, що він живе в моїй уяві як грандіозна та могутня постать, вибудована з його поезій та з історій, що я чула про нього. Отож я вирішила знатися з ним тільки так - за допомогою уяви. Там він і залишається зі мною ажно сьогодні: досі живий усередині мене, як мій внутрішній, немовби вимріяний, образ.

Але я ніколи не забуду слів, що їх реальний Джек Г'їлберт сказав комусь іншому - одній людині з плоті і крові, сором'язливій студентці з університету Теннессі. Ця молода жінка розповіла мені, що одного пообіддя, після заняття, Джек відвів її убік. Він похвалив її працю, а тоді запитав, чим вона збирається займатися в житті. Студентка нерішуче відповіла, що, мабуть, хотіла б стати письменницею.

Він усміхнувся до неї з безмежним співчуттям і запитав: «А ти маєш сміливість? Сміливість оприлюднити свою працю? Заховані в тобі скарби сподіваються, щоти відповіси так».

На мою думку, це і є фундаментальне запитання, що на нього спирається творче життя: чи маєте ви сміливість видобути на світ скарби, заховані всередині вас?

Послухайте, я не знаю, що сховано саме у вас. І ніяк не можу про це дізнатися. Ви й самі, можливо, цього не знаєте, хоча, мабуть, здогадуєтесь. Я не знаю ваших здібностей, потягів, бажань, прихованих талантів. Зрозуміло тільки одне: всередині вас, безперечно, ховається щось дивовижне. І я впевнена у тому, що кажу, бо вірю в те, що ми всі - ходячі скрині в захованими скарбами. По-моєму, це одна з найдавніших і найблагородніших витівок Всесвіту з нами, людьми, - і собі, й нам на радість: Всесвіт ховає глибоко всередині нас дивовижні самоцвіти, а тоді відходить убік і спостерігає, чи зможемо ми їх знайти.

Пошук отих самоцвітів - це і є творче життя.

Сміливість вирушити на пошуки - ось що відрізняє приземлене існування від магічного життя.

І результати того пошуку - часто геть несподівані - я називаю Великою магією.

Будь ласка, зрозумійте мене правильно: коли я кажу „творче життя», то не маю на увазі життя, цілковито присвячене мистецтву, або ж професійну кар'єру в цій ,алузі. Я не закликаю вас стати поетом, який живе на вершині гори у Греції, виступати в Карнегі-гопні чи змагатися за Золоту пальмову гілку на Каннському кінофестивалі. (Проте якщо ви хочете спробувати здійснити котрийсь із цих подвигів - дійте, ясна річ. Обожаю дивитися, як люди намагаються стрибнути вище голови). Ні, для мене «творче життя» - це набагато ширше поняття. Це життя, яким рухає допитливість, а не страх.

Один із найкрутіших прикладів творчого життя, які траплялися мені за останні роки, подає моя приятелька Сюзан, яка почала займатися фігурним катанням, коли їй виповнилося сорок. Точніше, вона вже вміла кататися. Малою вона брала участь у змаганнях із фігурного катання, і їй завжди це подобалося, але в підлітковому віці Сюзан покинула заняття, коли стало зрозуміло, що їй бракує таланту, аби стати чемпіонкою. (Ох, чудові підліткові роки - коли «талановитих» офіційно відокремлюють від стада, покладаючи увесь тягар суспільних творчих мрій на тендітні плечі кількох обраних душ, прирікаючи решту на буденне, позбавлене натхнення існування! Що за система...)

Наступну чверть століття моя приятелька Сюзан не каталася на ковзанах. Навіщо завдавати собі клопоту, якщо все одно не станеш найкращою? А тоді їй виповнилося сорок. Уїхопила апатія. Неспокій. Вона почувалася млявою занудою. Тоді Сюзан

вдалася до самоаналізу, як це буває на ювілеях. І запитала себе, коли вона востаннє почувалася по-справжньому легко, радісно і - так! - до певної міри творчо? І була шокована, усвідомивши, що десятки років тому. А якщо точніше, то ще у підлітковому віці, коли вона займалася фігурним катанням. Сюзан жакнулась, коли збагнула: вона так довго забороняла собі те, що наповнювало її життєвою силою, і їй закортіло перевірити, чи те заняття і досі їй подобається.

Отож вона вчинила так, як підказувала їй допитливість. Придбала пару ковзанів, знайшла ковзанку, найняла тренера. Вона ігнорувала внутрішній ^{1'011}ос, який утовкмачував їй, що вона потурає забаганкам і займається дурницями. Придушила в собі відчуття неймовірного зникання, ерез те, що була єдиною дорослою жінкою на льоду, а довкола неї пурхали тендітні дев'ятирічні дівчата.

Вона просто на це зважилася.

Тричі на тиждень Сюзан прокидалася на світанку й каталася на ковзанах ту сонну годину перед тим, як наставав час їти на щоденну напружену роботу. Вона каталася, каталася і каталася. І - так! - їй це досі було до душі, так само як колись. Навіть ще більше, бо тепер, у дорослому віці, вона нарешті усвідомила цінність своєї радості. Катаючись на ковзанах, вона почувалася живою і юною. Вона перестала почуватися так, наче була всього лиш споживачкою, всього лиш сукупністю своїх щоденних обов'язків і завдань. Вони творили щось із себе самої, діяла так, як їй хотілося.

То була революція. Революція у буквальному значенні цього слова - як «оберт», як «поворот», - бо на льоду вона знову повернулася до життя - оберт за обертом, оберт за обертом... ,

Зауважте: моя приятелька не звільнилася з роботи, не продала свій дім, не розірвала всі свої стосунки й не переїхала до

Торонто займатися сімдесят годин на тиждень в симогливим тренером, який працює з олімпійськими чемпіонами. І- ні! - ця історія не закінчується тим, що вона здобула медаль на „емпіонаті. Вона не мусить мати такий кінець. Насправді ця історія взагалі не завершується, бо Сюзан досі катається на ковзанах кілька ранків на тиждень - просто тому, що це для неї найкращий спосіб розкрити у своєму житті певну красу й долученість до чогось вищого, що не було їй доступне з жоден інший спосіб. І вона хотіла б якомога довше перебувати в такому стані, доки вона *ще* тут, на землі.

Оце й усе.

Ось що я називаю творчим життям.

І хо,а шляхи й результати творчого життя у кожного свої, я можу гарантувати вам одне: творче життя - це життя доповнене. Життя повніше, щасливіше, просторіше й достобіса цікавіше. Жити в такий спосіб - постійно й наполегливо добувати сховані у собі самоцїти - це уже мистецтво.

З творчого життя ніколи не зникає *Велика мазія*.

А тепер поговорімо про мужність.

Якщо ви вже знайшли в собі мужність явити світові сховані у вас самоцїти - прекрасно. Напевно, ви вже займаєтеся чимось дуже цікавим, і вам ця книжка нідо, ого. Супер!

Але якщо мужності вам бракує, спробуймо відшукати її. Аджетвор,е життя - це шлях для сміливих. Ми всі це знаємо. Як і те, що коли вмирає мужність, творчість гине разом в нею. Нам усім відомо, що страх - це занедбане звалище,де під палючим сонцем всихають наші мрії. Це ні для кого не таємниця - просто інколи ми не знаємо, що в цим вдїяти.

Зараз я перерахую деякі з причин, чому ви боїтеся жити творчо.

Ви боїтеся, що не маєте таланту.

Ви боїтеся, що вас відкинуть, розкритикують, висміють чи неправильно зрозуміють, або - найгірше за все - проігнорують.

Ви боїтеся, що для вашої творчості немає ринкової ніші, а отже, нема сенсу нею займатися.

Ви боїтеся, що хтось *уже* зробив краще.

Ви боїтеся, що хтось вкраде ваші ідеї, тому безпечніше тримати їх назавжди схованими у темряві.

Ви боїтеся, що вас не сприймуть серйозно.

Ви боїтеся, що ваша робота не достатньо політично, емоційно або мистецьки важлива, аби змінити чиясь життя.

Ви боїтеся, що таких мрій, як ваші, треба соромитися.

Ви боїтеся, що колись озирнетесь на свої творчі потуги